

ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

УДК 159.99

doi: <https://doi.org/10.33270/03223102.106>

Романенко О. В. – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри юридичної психології Національної академії внутрішніх справ, м. Київ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0104-0093>

Формування навичок медіації в майбутніх правоохоронців

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю вдосконалення навичок медіації правоохоронців, що пов'язано із сучасними тенденціями євроінтеграційних процесів в Україні. **Мета** дослідження полягає у визначенні шляхів формування навичок медіації в майбутніх правоохоронців. **Методологію** аналізу проблеми становила загальна теорія професійної діяльності та соціально-психологічна теорія спілкування, що ґрунтується як на диференціації, так й інтеграції наявних знань у різних галузях. На цій основі визначено сутність медіації як технології альтернативного врегулювання суперечок за участю третьої неупередженої, не зацікавленої в цьому конфлікті сторони – медіатора. **Результати дослідження.** Визначено сутність поняття медіації, її види й специфіку застосування в правоохоронній діяльності. Окреслено напрями та методи формування навичок медіації в процесі професійної підготовки правоохоронців. Описано змістову структуру навчальної дисципліни «Медіація в правоохоронній діяльності» з урахуванням специфіки відповідної сфери: у ювенальній превенції, патрулюванні масових заходів, переговорній діяльності. Обґрунтовано необхідність застосування кейс-методу та ділової гри в процесі моделювання ситуацій професійної взаємодії. Визначено, що професіоналізм медіатора слугує важливою, але не єдиною умовою для отримання позитивного результату в цьому процесі. Компетентність і досвід можуть і повинні доповнюватися (залежно від ситуації) такими неформалізованими чинниками, як лідерство, авторитетність, володіння механізмами соціально-психологічного впливу. **Наукова новизна** статті полягає в систематизації знань про загальну природу медіації, а також висвітленні її специфіки в правоохоронній діяльності. **Практична значущість** представлена визначенням практичних методів формування навичок медіації в майбутніх правоохоронців у процесі професійної підготовки.

Ключові слова: правоохоронна діяльність; медіація; спілкування; конфлікт; ювенальна превенція; масовидна поведінка; переговорна діяльність.

Вступ

Правоохоронна діяльність як вид діяльності в особливих умовах означена підвищеними вимогами до професіоналізму й компетентності працівників. Це набуває особливого значення як у контексті євроінтеграційних процесів, так і в ситуації воєнного стану в Україні. Комунікативна компетентність слугує однією з провідних ланок професійної придатності правоохоронця, оскільки ця професія належить до типу професій «людина – людина». Підвищення престижу професії працівника поліції залежить від належного рівня навичок соціальної взаємодії. У процесі спілкування з різними верствами населення та конструктивного вирішення конфлікту поліцейському можуть знадобитися знання з практичної психології, конфліктології, психопатології, соціології. Запорукою професійно-психологічної готовності до цього виду діяльності є потреба у визначенні шляхів формування навичок медіації на етапі професійної підготовки.

Мета і завдання дослідження

Мета статті полягає у визначенні шляхів формування навичок медіації в майбутніх правоохоронців. Відповідно до мети окреслено завдання дослідження: 1) визначення сутності поняття медіації; 2) обґрунтування змістової

структури навчальної дисципліни «Медіація в правоохоронній діяльності»; 3) представлення методів формування навичок медіації в процесі професійної підготовки правоохоронців.

Виклад основного матеріалу

Структура навчальної дисципліни «Медіація в правоохоронній діяльності» складається з таких тем:

1. Медіація як інструмент захисту прав та інтересів громадян.
2. Застосування процедури медіації в ювенальній превенції.
3. Особливості медіації під час проведення масових заходів.
4. Медіація в переговорній діяльності.

У межах першої теми курсанти знайомляться з поняттям медіації та розглядають його в контексті більш широких понять «спілкування» та «конфлікти». Медіація (лат. *mediare* – бути посередником) – це одна з технологій альтернативного врегулювання суперечок (англ. *alternative dispute resolution, ADR*) за участю третьої нейтральної, неупередженої, не зацікавленої в цьому конфлікті сторони – медіатора, який допомагає сторонам виробити певну угоду у суперечці. Причому сторони повністю контролюють процес ухвалення рішення з врегулювання суперечки та умови її

вирішення. Розглядаються різні види медіації: 1) медіація, орієнтована на розв'язання проблем; 2) трансформативна медіація; 3) нарративна медіація; 4) медіація, заснована на розумінні; 5) відновна медіація; 6) оцінна медіація.

Сутність поняття медіації доцільно розглядати в контексті більш широкого поняття «спілкування» як встановлення та розвитку контактів між людьми, що зумовлені їхньою потребою в спільній діяльності. Спілкування містить у собі такі аспекти: обмін інформацією між суб'єктами діяльності, співробітниками в групах і організаціях, а також між колективами; вироблення спільної стратегії діяльності; сприйняття та розуміння людьми одне одного в процесі виконання спільної діяльності. Спілкування завжди підпорядковане практичній реалізації уявної моделі якоїсь взаємодії як засобу досягнення мети.

Невід'ємною частиною спілкування в житті людини є конфлікти. У зв'язку з цим постає потреба у створенні умов для вирішення спорів, захисті прав та інтересів громадян, які охороняються законом. Вітчизняний і міжнародний досвід засвідчує, що запровадження альтернативних методів врегулювання спорів поряд із системою правосуддя є найефективнішою передумовою вирішення правових конфліктів. Уміння вирішувати конфлікти ненасильницьким шляхом є дуже важливим для суспільства, для миротворення. Основою миротворення, вирішення конфлікту є діалог, а ефективним інструментом захисту прав та інтересів громадян – медіація.

Таким чином, на початковому етапі вивчення навчальної дисципліни обґрунтовується необхідність формування навичок медіації у правоохоронців, що є необхідною складовою комунікативної компетентності. У процесі проведення семінарських занять обговорюються наукові дослідження вітчизняних учених, присвячених формуванню комунікативної компетентності працівників правоохоронних органів (В. Андросюк, В. Барко, А. Лігоцький, Л. Мороз, В. Синьов, С. Яковенко та ін.). Особлива увага приділяється різним аспектам формування комунікативної компетентності поліцейських на етапі професійної підготовки, а саме: методологічним підходам до проведення тренінгів [1]; вивченню запитів курсантів під час побудови траєкторії індивідуального навчання [2]; психологічним бар'єрам, які можуть виникати в освітньому процесі [3]; значенню коригуючого впливу навчання на професійно важливі якості поліцейських [4]; ролі викладача в освітньому процесі [5; 6]; напрямам післядипломної освіти поліцейських як чинника їхнього професійного розвитку [7].

На практичних заняттях відбувається ознайомлення курсантів з різними стратегіями поведінки в конфліктних ситуаціях: конкуренції, ухилення, пристосування, компромісу, співробітництва.

Обговорюються чинники, які визначають оптимальний вибір стратегії: 1) оцінка співвідношення влади; 2) визначення пріоритетів сторін; 3) усвідомлення реальних проблем та інтересів; 4) передбачення варіантів реакції; 5) можливість поєднання стратегій.

У професійній діяльності правоохоронця становить інтерес визначення кола протиправних діянь, вирішення яких може здійснюватись у порядку медіації. Основою для цього визначення є та обставина, що ці діяння за своїм характером і змістом переважно перебувають у площині міжособових конфліктів, а саме: дрібні побутові міжособові конфлікти, зокрема сімейні; конфлікти, що пов'язані з цивільними та іншими приватно-правовими стосунками, такими як договір позики, надання послуг тощо.

Наступна тема «Застосування процедури медіації в ювенальній превенції» розпочинається з визначення основних функцій цього підрозділу: правозастосовної, організаційної, правоохоронної, виховної. Відзначається, що особливе значення належить виховній функції, яка спрямована на підвищення рівня правосвідомості, формування правової культури та соціально адаптивної поведінки молоді, сприяє профілактиці протиправних діянь. Виховна функція ґрунтується на розумінні працівником ювенальної превенції чинників і передумов скоєння правопорушень, а також визначенні найбільш ефективних засобів впливу на неповнолітніх.

На семінарських заняттях за цією темою обговорюється різноманіття чинників і виявів, якими означена девіантна поведінка сучасних підлітків. Перенасиченість інформацією та доступність багатьох видів розваг нерідко призводить до пошуку нових вражень на тлі нудьги як психічного стану особи, що може спонукати її до деструктивних дій. Розповсюдженість комп'ютерних технологій не лише сприяє поширенню кіберагресії в Інтернет-мережі, а й чинить тривалий негативний вплив на психічний стан підлітків як однієї з найбільш активних категорій цифрових користувачів [10–12].

Для правоохоронців становить інтерес збільшення «фонових» виявів правопорушень, які супроводжуються різними формами адиктивної поведінки дають змогу встановити зв'язок між адиктивною поведінкою та факторами кримінологічного ризику. Класифіковано напрямки адиктивного впливу на рішення вчинити злочин. З метою диференціації запобіжного впливу виокремлено та проведено кримінологічний аналіз чотирьох типів осіб з антисоціальною спрямованістю діяльності, яким притаманні різні моделі адиктивної поведінки із факторами кримінологічного ризику: 1) адикт, що вчиняє корисливі ненасильницькі злочини проти власності з метою задоволення адиктивних потреб; 2) адикт, що вчиняє насильницькі або корисливо-

насильницькі злочини зазвичай має суттєві деформації психічного стану, сформовані під впливом адикції; 3) адикт, що є представником субкультури, де ризикована поведінка та вчинення дрібних корисливих або корисливо-насильницьких злочинів є нормою; 4) адикт, який поки що не має фінансових проблем, але завдяки втраті самоконтролю внаслідок дії адиктивного агента, з корисливих спонукань стає частиною системи поширення певного способу адиктивного проведення часу іншими особами [11]. Визначено основні шляхи запобігання злочинності залежних осіб, а також форми можливої корекції їхньої поведінки з урахуванням різних ступенів адиктивного впливу [12].

На практичних заняттях за цією темою застосовується метод кейсів, який передбачає визначення передумов схильності до правопорушень залежно від типології соціально дезадаптованих підлітків та на цій основі – вибір оптимальної стратегії медіації. Спочатку курсантам пропонуються фабульні завдання, згодом вони мають презентувати власний кейс з визначенням причин девіантної поведінки. Розглядаються такі групи підлітків: підлітки з педагогічною занедбаністю; підлітки з особливостями розвитку психіки (емоційна нестійкість, синдром гіперактивності, наслідки мінімальної мозкової дисфункції); підлітки, у яких опір батькам і педагогам обумовлений неправильними виховними впливами дорослих; підлітки із функціональними новоутвореннями особистості та схильністю до психопатизації, які становлять найбільш складну категорію щодо психолого-педагогічних впливів.

Встановлення категорії важких підлітків визначає не лише засоби впливу на них, а й напрями профілактики протиправної поведінки. Передусім це стосується створення передумов для здійснення правової соціалізації. Правова соціалізація активізується в підлітковому, а проходить пік свого становлення – у юнацькому віці (І. Бех, М. Єлізарова, І. Козубовська, В. Нікітєва, В. Оржеховська, Н. Ткачова, М. Фіцула та ін.). У формуванні та розвитку правової свідомості в цьому процесі беруть участь різні соціальні інститути, які поділяються на первинні та вторинні. Первинними інститутами правової соціалізації є сім'я, педагоги, однолітки, лідери молодіжних осередків тощо. Вторинними інститутами правової соціалізації є представники адміністрації школи та за потреби – працівники ювенальної превенції. Інститути соціалізації слугують різновидами особливих соціальних зв'язків, що забезпечують цілісність взаємодії особи та суспільства, сукупності моральних і правових стандартів поведінки.

Одночасно зі здійсненням правової соціалізації має здійснюватися превентивна робота щодо асоціалізації, тобто засвоєння особистістю таких норм, цінностей, негативних ролей, стереотипів

поведінки, які спричиняють деформацію суспільних зв'язків, дисгармонію людини та суспільства. Окремим напрямом, що потребує подальшого опрацювання, є протидія булінгу в шкільному колективі.

Вчені одноставно констатують провідну роль психопрофілактичних заходів у системі протидії протиправній поведінці. Наразі найбільше поширення одержали дві моделі психопрофілактичних навчальних програм для молоді: програми досягнення соціально-психологічної компетентності й програми навчання життєвим навичкам. Пріоритетна мета перших (більше розповсюджені в Європі) – виробити в юнаків навички ефективного спілкування, другий (США) – відповідального прийняття рішень. Проте поза залежністю від пріоритету тієї або іншої мети будь-які програми включають три типові завдання. Обов'язкова спрямованість усіх програм – це розвиток соціальної та особистісної компетентностей; вироблення навичок самозахисту; запобігання виникненню девіантної поведінки. Виконання першого комплексного завдання забезпечує навчання навичкам ефективного спілкування, критичного мислення, прийняття відповідальних рішень, вироблення адекватної самооцінки. Друге завдання реалізується через навчання вмінню уникати невинуватого ризику, робити правильний, здоровий вибір. Третє завдання вирішується за допомогою формування навичок регуляції емоцій, уникнення стресів, конструктивного вирішення конфліктів.

Ефективна психологічна профілактика має низку ознак. Перший – її універсальність. У разі вузькоспрямованого впливу, що попереджає лише адиктивну поведінку, обумовлену різноманітними факторами ризику, «напруга» знайде інший вихід. Девіантна поведінка може набути не адиктивної форми, а, наприклад, суїцидальної. Психологічна імунізація повинна попереджати девіантну поведінку загалом, у всіх її виявах.

Друга обов'язкова ознака ефективної психологічної профілактики – її конструктивний характер, що сприяє формуванню здорової особистості. Тут вирішуються такі завдання, як моральний розвиток особистості, структурування ціннісної сфери, розвиток комунікативних і лідерських якостей, усунення егоїстичних та агресивних установок.

Третя важлива ознака – випереджальний характер впливу. Створення стійких бажаних установок є можливим лише до засвоєння різних форм деструктивної поведінки, доки негативні якості особистості не закріпилися як провідні. Спроби формування таких утворень у більш пізній термін будуть менш продуктивними, оскільки в цьому випадку необхідно буде перебудовувати вже сформовані стереотипи.

Важливою умовою ефективної психопрофілактики протиправної поведінки підлітків є організація медіації в роботі працівників

ювенальної превенції. Водночас існують певні труднощі її реалізації. Так, О. Безпалова визначає проблемні моменти, що перешкоджають запровадженню функціонування програми медіації: 1) низька обізнаність населення щодо можливостей позасудового та досудового врегулювання конфліктних ситуацій; 2) відсутність єдиного нормативно-правового акта, положення якого б регламентували процедурні питання медіації, зокрема особливості застосування працівниками поліції медіаційних технологій для врегулювання конфліктних ситуацій; 3) суперечливість окремих положень національного законодавства, що не дозволяє на належному рівні проводити медіацію як дієвий засіб профілактики випадків домашнього насильства [13]. Упровадження медіації в діяльність органів поліції як ефективного та перспективного способу вирішення конфліктів, протидії насильству та булінгу орієнтоване на проведення продуктивної комунікації, недопущення виникнення та розвитку конфліктів у дитячому середовищі. Результати аналізу Програми використання трирівневої моделі профілактики правопорушень серед неповнолітніх засвідчують три її рівні:

– первинний, коли превентивні заходи поширюються на молодь загалом;

– вторинний, під час якого діти навчаються самостійно розв'язувати конфлікти шляхом медіації, отримують практичні знання та допомогу;

– третинний, спрямований на роботу зі специфічними видами девіантної поведінки, яка не відповідає загальноприйнятим нормам.

У межах першого рівня поліцейські ювенальної превенції проводять загальнопрофілактичну роботу у вигляді тренінгів, лекцій, відвідування сімей, що потрапили в складні життєві обставини. На другому рівні до профілактичних заходів, що застосовуються ювенальними поліцейськими, долучаються діти, які самостійно, без втручання дорослих, намагаються вирішити конфлікти на ранніх стадіях (зрозумілою мовою пояснюють учасникам конфлікту наслідки порушення норм законодавства та відчуття особи, яку скривдили), працюють над формуванням безпечного середовища в навчальних закладах. Результатом проведення подібних заходів має стати усвідомлення кривдником своєї помилки та зміна поведінки в майбутньому (формування соціально прийнятної поведінки). На третьому рівні передбачено створення Координаційної ради з представників поліції та місцевої влади, міськрайонних відділів з питань пробації та служб у правах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, а також навчальних закладів, установ та організацій області, громадськості. До компетенції цієї Ради буде належати вжиття заходів індивідуальної профілактики поведінки осіб зі специфічними видами девіантної поведінки. Значні можливості для цього надає психологічна служба освіти, що

відповідає принципу комплексності в діяльності працівника ювенальної превенції, який має використовувати педагогічні характеристики, бути інформованим щодо тактики лікувальних заходів у випадках алко- та наркозалежності, напрямків соціальної реабілітації, оскільки ці аспекти безпосередньо впливають на психічний стан особи з девіантною поведінкою. Загальна модель психокорекції передбачає нормалізацію соціального середовища підлітка, активне залучення до психопрофілактичних заходів членів його сім'ї.

Наступна тема навчальної дисципліни – «Особливості медіації під час проведення масових заходів». У межах її опанування розглядають основні види масовидної поведінки, психологічні особливості натовпу. Обговорюються дії патрульної поліції під час вирішення конфліктних ситуацій з учасниками масових акцій. Відповідно до п. 10 ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію», патрульний поліції вживає заходів для забезпечення публічної безпеки і порядку на вулицях, площах, у парках, скверах, на стадіонах, вокзалах, в аеропортах, морських і річкових портах, інших публічних місцях. Під час проведення мирного зібрання патрульні наряди зобов'язані: знати й виконувати поставлені завдання; виявляти виняткову передбачливість та витримку під час несення служби, у різних ситуаціях діяти спокійно та впевнено, особливо під час забезпечення публічної безпеки й порядку; знаходитись у зазначеному місці та без спеціального дозволу не залишати довірену ділянку служби; виводити з місця проведення зібрання осіб, які перебувають у стані сп'яніння, та інших правопорушників; у разі виявлення обставин, які ускладнюють проведення заходу або забезпечення публічного порядку, терміново доповісти керівнику, відповідальному за стан охорони безпеки та порядку; у разі проведення зібрання з недотриманням вимог чинного законодавства інформувати про початок, кількість учасників та обставини проведення цього заходу оперативного чергового територіального органу поліції.

Причому актуалізуються етичні засади професійної діяльності представника правоохоронних органів: під час виконання своїх функціональних обов'язків ставитися до громадян справедливо, уважно, доброзичливо, неупереджено, з почуттям поваги до їх людської гідності, не допускаючи жодних виявів дискримінації на ґрунті статі, раси, віку, мови, релігії, національності, громадянства, соціального походження, освіти, матеріального стану, політичних та інших переконань, про що зазначається в Етичному кодексі працівника ОВС України.

Визначаються алгоритми спілкування з громадянами та з колегами під час масових заходів. У процесі проведення практичних занять шляхом проведення ділової гри за цією темою

моделюються ситуації, що дають змогу відпрацювати тактику вирішення конфліктних ситуацій з учасниками масових акцій на основі поетапного управління конфліктів за таким алгоритмом: 1. Визначення учасників конфлікту. 2. Формулювання проблеми, тобто основного протиріччя, що є базою конфлікту. 3. Вивчення та визначення поліцейським мотивів опонентів. 4. Розроблення варіантів виходу з конфлікту (не одного, а декількох варіантів), прогнозування можливих бажань протилежних сторін. 5. Ознайомлення опонентів з варіантами рішення. 6. Прийняття компромісного рішення. 7. Реалізація прийнятного рішення. 8. Аналіз та оцінка ефективності виходу з конфлікту.

Наступна тема «Медіація у переговорній діяльності» є узагальнюючою, оскільки передбачає визначення різних ситуацій у професійній діяльності, де проводиться переговорна діяльність: вирішення побутових конфліктів, перемовини з особою, що має суїцидальні наміри, тощо. Ці ситуації вимагають від правоохоронців спеціальних навичок. Правомірність і своєчасність створення інституту медіаторів у правоохоронних органах демонструють об'єктивну зацікавленість співробітників поліції в оволодінні навичками медіації, що сприяє активізації професійних основ цієї діяльності. У процесі навчальних занять курсанти теоретично та практично опрацьовують відомі методики управління переговорним процесом: «уникнення» ескалації, «відкладання» конфліктного рішення проблеми, арбітражу, стимуляції консенсусу.

Слід зазначити, що професіоналізм медіатора є важливою, але не єдиною умовою для отримання позитивного результату в переговорному процесі. Компетентність і досвід можуть та повинні доповнюватися (залежно від ситуації) такими неформалізованими чинниками, як лідерство, авторитетність, володіння механізмами соціально-психологічного впливу тощо. За умови взаємодії цих чинників ефект від зусиль медіатора суттєво посилюється.

Наукова новизна

Розширено та поглиблено наукові уявлення про загальну природу медіації, висвітлено її специфіку в правоохоронній діяльності. Описано змістову структуру навчальної дисципліни «Медіація в правоохоронній діяльності» з урахуванням специфіки відповідної сфери: у ювенальній превенції, патрулюванні масових заходів, переговорній діяльності. Обґрунтовано необхідність застосування кейс-методу та ділової гри в процесі моделювання ситуацій професійної взаємодії.

Висновки

Одним із найголовніших обов'язків сучасної демократичної держави є забезпечення захисту та безпеки кожного члена суспільства, його прав і свобод. Уміння вирішувати конфлікти ненасильницьким шляхом є особливо важливим для суспільства, для миротворення. Основою миротворення, вирішення конфлікту є діалог, а ефективним інструментом захисту прав та інтересів громадян – медіація. Передумовою професійно-психологічної готовності до цього виду діяльності є потреба у визначенні шляхів формування навичок медіації на етапі професійної підготовки. Окреслено напрями та методи формування навичок медіації в процесі професійної підготовки правоохоронців. Змістова структура навчальної дисципліни «Медіація в правоохоронній діяльності» передбачає врахування специфіки відповідної сфери: у ювенальній превенції, патрулюванні масових заходів, переговорній діяльності. Обґрунтовано необхідність застосування кейс-методу та ділової гри в процесі моделювання ситуацій професійної взаємодії. Визначено, що професіоналізм медіатора є важливою, але не єдиною умовою для отримання позитивного результату в цьому процесі. Компетентність і досвід можуть і повинні доповнюватися (залежно від ситуації) такими неформалізованими чинниками, як лідерство, авторитетність, володіння механізмами соціально-психологічного впливу.

REFERENCES

- [1] Bondarenko, V., Danylchenko, V., Khudiakova, N., & Krymets, O. (2019). Methodological approaches to professional training of future patrol officer. *Pedagogical Innovations: Ideas, Realities, Perspectives*, 2, 80-88. DOI: 10.32405/2413-4139-2019-2-80-88.
- [2] Dumko, N.V. (2021). Vrakhuvannya osobystisnykh zapytiv kursantiv politsii na pobudovu vlasnoi traektorii navchannia [Taking into account the personal requests of police cadets to build their own learning trajectory]. *Naukovi zapysky, Scientific notes*, 145, 54-62. DOI: 10.31392/nz-npu-145.2019.06 [in Ukrainian].
- [3] Hirniak, A., & Vasylykiv, O. (2019). Psykholohichni bariery u vzaiemodii vykladacha y studentiv ta shliakhy yikh efektyvnoho podolannia [Psychological barriers in teacher-student interaction and ways to overcome them effectively]. *Psychological Prospects Journal*, 33, 79-90. DOI: 10.29038/2227-1376-2019-33-79-90 [in Ukrainian].
- [4] Nykyforova, O. (2020). Doslidzhennia koryhuiuchoho vplyvu navchannia na profesiino vazhlyvi yakosti politseiskyykh [Research on the corrective effect of training on professionally important qualities of police officers]. *Naukove zabezpechennia tekhnolohichnoho prohresu XXI storichchia, Scientific support of technological progress of the XXI century*, 4, 23-25. DOI: 10.36074/01.05.2020.v4.05 [in Ukrainian].

- [5] Smerechak, L. (2018). Osoblyvosti pedahohichnoi diialnosti vykladacha vyshchoi shkoly [Features of pedagogical activity of the teacher of higher school]. *Molod i Rynok, Youth and the Market*, 11(166), 125-129. DOI: 10.24919/2308-4634.2018.152275 [in Ukrainian].
- [6] Yanytska, O.Yu. (2019). Psykholoho-pedahohichni aspekty formuvannia avtorytetu vykladacha [Psychological and pedagogical aspects of the formation of the teacher's authority]. *Psykhohiia: Realnist i Perspektyvy, Psychology: Reality and Perspectives*, 10, 178-182. DOI: 10.35619/prap_rv.vi10.113 [in Ukrainian].
- [7] Zakharchenko, O. (2020). Rol ta znachennia pislidyplomnoi osvity politseyskykh u pidvyshchenni yikhnoho profesiinoho rivnia [The role and importance of postgraduate education of police officers in improving their professional level]. *Entrepreneurship, Economy and Law*, 6, 138-142. DOI: 10.32849/2663-5313/2020.6.24 [in Ukrainian].
- [8] Wachs, S., & Wright, M. (2018). Associations between bystanders and perpetrators of online hate: The moderating role of toxic online disinhibition. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 15(9). DOI: <https://doi.org/10.3390/ijerph15092030>.
- [9] Wright, M., & Wachs, S. (2020). Adolescents' Cyber Victimization: The Influence of Technologies, Gender, and Gender Stereotype Traits. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(4). DOI: <https://doi.org/10.3390/ijerph17041293>.
- [10] Soldatova, G.U., Rasskazova, E.I., & Chigarkova, S.V. (2020). Vidy kiberagressii: opyt podrostkov i molodezhi [Types of Cyber Aggression: The Experience of Adolescents and Youth]. *Natsionalnyy psikhologicheskii zhurnal, National Psychological Journal*, 2(38), 3-20. DOI: <https://doi.org/10.11621/npj.2020.0201> [in Russian].
- [11] Larchenko, M.O. (2020). Modeli zaleznoyi povedinky ta poviazani z nymy faktory kryminolohichnoho ryzyku [Patterns of addictive behavior and associated criminological risk factors]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal, Legal scientific electronic journal*, 4, 256-259. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-4/6> [in Russian].
- [12] Svidovska, V. (2020). Adyktivna povedinka pidlitkiv yak problema naukovooho doslidzhennia [Addictive behavior of adolescents as a problem of scientific research]. *Visnik Lvivskoho universitetu, Bulletin of Lviv University*, 6, 108-114. DOI: <https://doi.org/10.30970/2522-1876-2020-6-16> [in Ukrainian].
- [13] Bezpalova, O.I. (2019). Osoblyvosti vprovadzhennia praktyky mediatsii v diialnist orhaniv politsii schodo profilaktyky vypadkiv nasylstva u ditiachomu seredovyschi [Peculiarities of the implementation of the practice of mediation in the activities of police bodies regarding the prevention of cases of violence in the children's environment]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav, Scientific Bulletin of the Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*, 2, 21-25. DOI: 10.31733/2078-3566-2019-2-21-25 [in Ukrainian].
- [14] Klachko, V.M., Kostiuk, V.L., Lytvyn, V.V., & Fedorovska, N.V. (2016). Osoblyvosti spilkuvannia patrolnykh politsii z uchastykamy masovykh aksii v konfliktnykh sytuatsiakh [Peculiarities of communication between police patrols and participants of mass actions in conflict situations]. Kyiv: Nats. akad. vnutr. sprav [in Ukrainian].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Bondarenko V., Danylchenko V., Khudiyakova N., Krymets, O. Methodological approaches to professional training of future patrol officers. *Pedagogical Innovations: Ideas, Realities, Perspectives*. 2019. No. 2. P. 80–88. DOI: 10.32405/2413-4139-2019-2-80-88.
- [2] Думко Н. В. Врахування особистісних запитів курсантів поліції на побудову власної траєкторії навчання. *Наукові записки*. 2021. № 145. С. 54–62. DOI: 10.31392/nz-npu-145.2019.06.
- [3] Гірняк А., Васильків О. Психологічні бар'єри у взаємодії викладача й студентів та шляхи їх ефективного подолання. *Psychological Prospects Journal*. 2019. № 33. С. 79–90. DOI: 10.29038/2227-1376-2019-33-79-90.
- [4] Никифорова О. Дослідження коригуючого впливу навчання на професійно важливі якості поліцейських. *Наукове забезпечення технологічного прогресу XXI сторіччя*. 2020. Т. 4. С. 23–25. DOI: 10.36074/01.05.2020.v4.05.
- [5] Смеречак Л. Особливості педагогічної діяльності викладача вищої школи. *Молодь і ринок*. 2018. № 11 (166). С. 125–129. DOI: 10.24919/2308-4634.2018.152275.
- [6] Яницька О. Ю. Психолого-педагогічні аспекти формування авторитету викладача. *Психологія: Реальність і Перспективи*. 2019. № 10. С. 178–182. DOI: 10.35619/prap_rv.vi10.113.
- [7] Захарченко О. Роль та значення післядипломної освіти поліцейських у підвищенні їхнього професійного рівня. *Entrepreneurship, Economy and Law*. 2020. № 6. С. 138–142. DOI: 10.32849/2663-5313/2020.6.24.
- [8] Wachs S., Wright M. Associations between bystanders and perpetrators of online hate: The moderating role of toxic online disinhibition. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2018. No. 15 (9). DOI: <https://doi.org/10.3390/ijerph15092030>
- [9] Wright M., Wachs S. Adolescents' Cyber Victimization: The Influence of Technologies, Gender, and Gender Stereotype Traits. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2020. No. 17 (4). DOI: <https://doi.org/10.3390/ijerph17041293>
- [10] Солдатова Г. У., Рассказова Е. И., Чигарькова С. В. Виды киберагрессии: опыт подростков и молодежи. *Национальный психологический журнал*. 2020. № 2 (38). С. 3–20. DOI: <https://doi.org/10.11621/npj.2020.0201>.
- [11] Ларченко М. О. Моделі залежної поведінки та пов'язані з ними фактори кримінологічного ризику. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 4. 2020. С. 256–259. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-4/62>.

- [12] Свідовська В. Адиктивна поведінка підлітків як проблема наукового дослідження. *Вісник Львівського університету*. 2020. Вип. 6. С. 108–114. (Серія «Психологічні науки»). DOI: <https://doi.org/10.30970/2522-1876-2020-6-16>.
- [13] Безпалова О. І. Особливості впровадження практики медіації в діяльність органів поліції щодо профілактики випадків насильства у дитячому середовищі. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2019. № 2. С. 21–25. DOI: 10.31733/2078-3566-2019-2-21-25.
- [14] Клачко В. М., Костюк В. Л., Литвин В. В., Федоровська Н. В. Особливості спілкування патрульних поліції з учасниками масових акцій в конфліктних ситуаціях : метод. рек. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2016. 48 с.

Стаття надійшла до редколегії 13.09.2022

Romanenko O. – Doctor of Psychology, Professor, Professor of the Department of Legal Psychology of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0104-0093>

Formation of Mediation Skills in Future Law Enforcement Officers

*The **relevance** of the study is due to the need to improve the mediation skills of law enforcement officers, which is due to the current trends of European integration processes in Ukraine. The **purpose** of the study is to determine the ways of formation of mediation skills in future law enforcement officers. The **methodology** of problem analysis consisted of the general theory of professional activity and the socio-psychological theory of communication, which is based on both differentiation and integration of existing knowledge in various fields. On this basis, the essence of mediation is determined, as a technology of alternative settlement of disputes with the participation of an impartial third party, not interested in this conflict – a mediator. **Research results.** The essence of the concept of mediation, its types and specifics of application in law enforcement activities are defined. The directions and methods of formation of mediation skills in the process of professional training of law enforcement officers are outlined. The content structure of the educational discipline «Mediation in law enforcement activities» is described, taking into account the specifics of the relevant field: in juvenile prevention, patrolling mass events, negotiation activities. The need to use the case method and business game in the process of modeling situations of professional interaction is substantiated. It was determined that the mediator's professionalism is an important, but not the only, condition for obtaining a positive result in this process. Competence and experience can and should be supplemented (depending on the situation) by such non-formalized factors as leadership, authority, possession of mechanisms of socio-psychological influence, etc. The **scientific novelty** of the article lies in the systematization of knowledge about the general nature of mediation, as well as highlighting its specifics in law enforcement activities. The **practical significance** is represented by the definition of practical methods of formation of mediation skills in future law enforcement officers in the process of professional training.*

Keywords: law enforcement activity; mediation; communication; conflict; juvenile prevention; mass behavior; negotiation activity.